

O moarte care nu dovedește nimic / Ioana – Anton Holban

Fericirea a fost mare când mi s-a dat prilejul să plec la Paris! Scopul copilăriei mele se realiza. Aveam să strabăt în fine eu însumi toate ungherele prin care mă orientam cu ușurință cu mintea și unde plasasem numai cu imaginalia sute de romane a caror acțiune se petrecea acolo. Palpitând de bucurie, studiam, alături de Irina, ghidurile, hărțile, cărțile explicative. O purtam cu mine prin magazine, pe la librării, pe la birouri de bilete de tren, perorându-mi toate planurile. Ziua plecării sosi, și mă conduse la gard. Trenul mai avea 20 de minute până la plecare, mă instalasem bine și acum nu știam ce să-i vorbesc. (Poate pentru că mă obseda ideea că despărțirile trebuie să intovărească de suspine și de vorbe.) Și am schițat o teorie: „Întotdeauna înainte de a te despărți de cineva drag nu te pricepi să-i vorbești, tocmai pentru că ai prea multe de spus”. Îmi scuzam astfel uscăciunea din momentul acela? Sau era un mijloc să mă liniștesc, văzând-o indiferentă? În orice caz, searbei eram amândoi (poate că din cauza lumii care ne împiedica) și despărțirea n-avea nimic din tragediile de odinioară, din fiecare seară. Pe obrazul rece pusei o sdrutare scurtă, iar gura ei nici nu mă atinse. Apoi trenul porni.

Am uitat repede motivele de grijă pe care le lăsasem. Trăiesc din surprize, și seara adorm istovit de atâtă goană prin muzee și pe străzi. De la Irina îmi vin scrisorile la data fixă, așa cum hotărâsem acasă. Îi răspund conștiincios, dar grăbit, cu gândul în altă parte, vorbindu-i de lucruri care probabil n-o interesează. De pildă, într-o scrisoare nu i-am spus decât de Sainte-Chapelle. Despre mine și despre dansa nimic, doar un „dragă” la început și „sdrutari” la urmă. Așa își scriu îndrăgostii și acestea sunt mijloacele de a întreprinde focul nestins?

A trecut o lungă și mă găsesc într-un amurg în Jardin du Luxembourg. E minunat, soarele abia a apus, seara coboară armonios, pe pomi, pe flori, pe bazinurile cu apă cu reflexe roșcate. Singur, împreună mâinile, îndrept ochii spre cer și mă rog:

„Doamne, te vizitez rar, dar sunt acum așa de fericit că vizita mea e obligatorie, oricât de neatenți ai fi Tu fală de toți, sau numai fală de mine. Grăție Tie, poate, viața mea este în perpetua transformare. Surprizele îmi împodobesc orice moment cu noi prilejuri de îmbătărire... Îmi simt corpul sanatos și sprinten, nici un defect la măsura complicată, iar mintea o pot îndrepta după voie, înspre descoperirile cele mai subtile. Ai îmbogățit lumea cu ochii și urechile să fie în veșnică” încântare. Sunt aproape complet fericit. Toate nemulțumirile de odinioară au dispărut, poate pentru că am exagerat crezându-mă iremediabil bolnav, indiferent de motive.

Numai o singură nemulțumire. Am lăsat acasă o fată care mă iubește. Nu e frumoasă, și ochii mei au obosit repede îndreptându-se spre silueta ei biciclistă. Nu e savantă, și am ostenit vorbind singur, inutil și ridicol. Nu e bogată și mi-ar îngreua mersul purtând-o pe umerii mei, ca melcul cocioabă. Dar e îndrăgostită, căci pentru dragoste nu e nevoie de minte, de frumusețe sau de bani. Am simțit-o că trăiește numai din gândul la mine, că singură s-ar usca întocmai ca o floare neudată.

Doamne, fă să-mi recapăt libertatea... Cum, nu ai putea pricepe decât Tu, cu priceperea Ta savantă. Eu nu sunt în stare de nici o hotărâre.”

Cum au trecut trei zile, și cum n-am primit scrisoare de la Irina, după obicei, am telegrafiat: „*Ecrivez. Comprends pas votre silence.*”

Telegrama mea a rămas, după o săptămână, fără răspuns. O neliniște bruscă mi-a alungat calmul și mi-a uscat curiozitatea pentru frumos, pe care o socoteam inepuizabilă. Rugăciunea mea de acum câteva zile mi se pare fără sens, sau eu acum sunt fără sens, căci neașteptată era tulburarea care mă stăpânește. Încerc să mă gândesc precis la Irina, ca să pot găsi explicația probabilă

(lăsând la o parte vreo fatalitate a naturii extravagante). Poate că mă enervează mai mult faptul neputinței logicii mele decât motivul însuși al întârzierii scrisorii. Cum? S'ar putea să deduc ce ar fi în stare să facă Irina în lipsa mea, după ce am trăit atâtea ani în preajma ei și, chiar dacă nu m-am ocupat special să o analizez, totuși o cunosc, fatal, destul de bine? Să mă gândesc la sărutările desperate din fiecare seară... dar și la sărutul rece de la urmă... A evoluat poate? Însă mi-aduc aminte de mărturisiri tandre care s-au petrecut în ultimul timp. Și apoi mai sunt atâtea probe care se contrazic în timp, sau, chiar cu înțelegeri inverse, se suprapun. Ca să fiu sincer, nu pot afirma nimic. Cu cât mă gândesc mai mult cu atât se multiplică detaliile și văd mai puțin clar. E dureros că sufletul omenesc este așa de lipsit de consistență. Și cu groază văd că se poate ca Irina să fi luat hotărâri exagerate sau atâtea altele intermediare. Se poate, admitând posibilitățile cele mai extreme, să se fi omorât pentru mine sau să se fi măritat pentru un altul.

Când am cunoscut-o, eram tânăr de tot, abia intrasem la Facultatea de litere. Aveam toate defectele tinereții. Mă credeam frumos și întârziam bucuros la oglindă, unde imi variam mereu pozele, printre care buza răsfrântă mi se părea un semn sigur de distincție. Îmi schimbam hainele de mai multe ori pe zi, mă pudram și dădeam chiar cu roșu. Mă comparam cu ceilalți studenți, mă găseam cel mai bine și, în dragoste, succesele mele mi se păreau indiscutabile. Totuși, până atunci, aventurile fuseseră foarte vagi. O timiditate dezastruoasă mă oprea să fac primul pas, să îndrăznesc să mă apropiu de o fată fără recomandare prealabilă și îndelungi preliminarii, timiditate care – vedeam cu ciudă – imi întârzia planurile, însă în același timp mă și consola: puneam pe seama ei singurătatea mea. Dar am izbutit cu incetul să am cunoștințe. Vorbeam cu toate fetele urâte. Curios, ca să intru în vorbă cu ele, nu simțeam nici o emoție. Voiam să fiu încântat cu orice preț, și la început n-am băgat de seamă că, în definitiv, eram tot așa de singur. Față de o urâtă eram incapabil să mă angajez în vreun fel. Priveam însă din fundul amfiteatrului și mă felicitam că lipsea încă puțin ca să cunosc pe toată lumea.

Un grup de trei fete, indeosebi, mi se părea intangibil.

Erau mereu împreună, fără amestec printre ceilalți, vioaie, grăbite, surâzătoare, pricepându-se, mi se părea, să fie politicoase față de toți și în același timp distante. Ușurința cu care se strecurau prin lumea multă, siguranța gesturilor și totuși singurătatea lor mă impresionau, și atunci o ambiție m-a străbătut: cunoștința lor – nu mergeam mai departe – ar fi o dovadă a importanței mele. Dar nu știam cum să încep. Începutul mi se părea totdeauna extrem de dificil. Mă temeam ca prima mea mișcare să nu fie ridicolă. Înclinat de pe atunci la neurastenii, găseam un motiv bun de chin. Și exclamam ridicol – ridicol pe care-l credeam atenuat, deoarece imi dam seama de prezența lui: „Nu voi fi niciodată un don Juan!”

Le examinam tot timpul pe cele trei muze, în grup și, uneori, pe câte una, fără să le disting la început bine și fără să am vreo preferință. Pe atunci mi se părea că semănau între ele. Dădeam fiecăreia aceeași importanță generală de culoare, mișcare și zgomot. Din imaginea tuturor trei se întregea o singură ființă nouă. Decât să aleg în parte, preferam jucăria întreagă.

Cu vremea am auzit cum le cheamă. Maia era mai blajină, mai umilă. Dudu surâdea fără întrerupere cunoscătorilor și necunoscătorilor, strecurându-se grațios prin mulțimea care se grăbea întotdeauna să-i facă loc. Irina era mai greu de definit. Odată s-a așezat, singură, în apropierea mea. Gătită într-o rochie de mătase scurtă, îi ieșeau picioarele subțiri, interminabile, pe care și le lega pe rând, fără sfială, ca o persoană care n-ar simți nici cea mai mică nedumerire printre streini, cu mâinile fără mâneci în mânuși lungi, cu fața pudrată prea mult. A fost întrebată ceva de profesor și a răspuns cu un glas melodios, cu un timbru ușor, tremurător, franțuzesc. Răspunsul, cu toate că incetșor, era dat fără ezitare, întreg, explicit. Însă cu tot glasul franțuzesc și sigur, picioarele dezvelite și fardul mi se păruseră exagerate.

Și în altă sală, în aceeași zi, impresie diferită. Pe neașteptate o zării la spatele meu. Într-o bluză albă, capul ei mi se păru mic, cu părul, din cauza căldurii, ud de transpirație și căzând în lațe sărace, fața umflată și moale, genele aproape inexistente, nasul cârn, dinții subțiri și interminabili.

În fața neînsemnătății ei am fost satisfăcut ca de un câștig personal. Vioiciunea și prestanța ei de odinioară mă umilise. Și într-adevăr, la o întâlnire pe scara mare a Universității – ea urca, eu

coboram – cu tot aerul ei semet, infoindu-mă in hainele mele noi, i-am aruncat o privire increzătoare in acele ce vor urma. Curaj mare pentru sficiunea mea obișnuită.

Cunoștința se făcu într-o zi întâmplător, din nimic. O excursiune studentească la Curtea de Argeș cu niște camarazi neprietenoși și abia cunoscuți ne-a apropiat. Acolo, în fața mămligutei cu brânză și a cepei, ne descoperirăm amândoi mofturoși (sau că făcea pe mofturoasa ca să-mi placă). Amândoi nu reușirăm, ca ceilalți, să ne culcăm imediat. După o ezitare, în urma propunerii mele, se hotărî să meargă cu mine prin noapte. Din urmă, o amică ne vesti stupid: „Bine, o să vă spun mâine domnului profesor!”

Pornirăm în întineric și coborârăm la Argeș. Era liniște, aerul curat, copacii lăsau umbre lichide. Argeșul tremura sprinten, luminând argintiu pietricelele. Atmosfera poetică, amândoi singuri, abia scoțând câte o vorbă. Ne simțeam aproape. Și atunci un regret m-a chinuit: N-o cunoșteam mai bine ca să am curajul unei sărutări. După cum se vede, pe atunci aveam gustul armoniei oricărui fapt.

Preliminările amorului trebuiau să aibă o durată hotărâtă.

Oricât de neașteptată ar fi fost o sărutare atunci, după un așa de puțin timp de cunoștință (era tânără și, cu tot fardul, nu-i bănuiam experiențe sentimentale), cred că ar fi fost bine primită. O exclamare acolo, în noapte, în singurătatea noastră, departe de târg, ar fi fost ridicolă. Dar am preferat să ne întoarcem, nu prea târziu, ca să nu ne speriem complect vecinii, trecând pe lângă o prăvălie luminată, fără să am curajul să cumpăr ceva de mâncare, de frică să nu par greoi, tulburându-mă o foame teribilă, la care, cu tot amorul și poezia Argeșului, mă gândeam tot timpul, și astfel mi-o exageram. Pe drum, aducându-mi aminte de amenințarea camaradei, o învățai o minciună (ca și cum ar fi fost nevoie să ne scuzăm față de cineva!): „Mâine vei spune singură domnului S. de plimbarea noastră nocturnă. Astfel paralizezi orice aluzie răutăcioasă.”

În trenul care ne întorcea mai târziu acasă, amândoi, lângă fereastră, ne întreceam să prindem din fugă frunzele copacilor apropiați, cu exclamații, bucurii și regrete copilărești și, ca din întâmplare, ne atingeam mâinile. De pe banca din față, profesorul S. deschidea vag pleoapele lăsate greoi, și ne zâmbea amuzat de vreun vis scurt sau de aventura ce se innoda, în fața lui, tot mai puternic la fiecare stâlp de telegraf.

Am continuat la București conversațiile lungi și neînsemnate fără să ne fi făcut vreo mărturisire anume, dar simțindu-ne complici. Găseam între noi asemănări care ne apropiau: eram pripitiți și dezordonați. Observația o făcu Dudu: „Ce nostimi și identici sunteți când vă vede cineva de departe!”

Părerile asupra ei mi se schimbaseră mult. O priveam cu un aer de ușoară superioritate. Nu mai eram impresionat de vreun aspect de-al ei. Odată o fată o intrerupse cu o voce răgușită și întrebându-i mulți „la dracu” în vorbă. „Sora mea Elena”, prezintă Irina fără să încerce cu timbrul vocii să o scuze.

Altădată, Irina făcea planuri pentru viitorul nostru, fără să mă numească pe față. „O să mă scol târziu, să mi se aducă la pat cafeaua cu lapte.”

Orice socoteală de viață tihnită mi s-a părut totdeauna ridicolă, burgheză, cu toate că personal am fost un burghez care se inspăimânta la prima noapte nedormită. Totuși, n-am protestat, probabil dintr-o mică perversitate: mă apropiam mai mult de ea, aveam mai multe drepturi, fără ca în schimb să-i făgăduiesc ceva anume. Conștiința era liniștită. Dar poate că mă ponegresc acum și nu-mi mai aduc bine aminte. În orice caz, Irina poate că a luat totul ca o aprobare.

Vacanța mare venise. Toate aceste se întâmplaseră foarte repede, și după atâtea nedumeriri de o iarnă întreagă, explicațiile asupra caracterului și a aspectului Irinei se rezolvaseră de îndată. Nu mai aveam curiozități. Dudu și Maia nu mă mai interesau. Tot grupul mi se clarificase de îndată ce cunoșteam bine o parte din el. Eram, de fapt, foarte incurcat, neîncrezător într-o legătură definitivă. În schimb, imi pierdeam timpul și-mi limitam inutil probabilitățile de succes pentru mai târziu. Crezându-mă „aranjat” nimeni nu s-ar mai fi gândit la mine. Se făceau și glume, iar camarazii mei – mi se părea – nu mă invidiau prea mult. Aveam și remușcări. Mă simțeam vinovat față de speranțele pe care o lăsam să și le puie în mine.

Tragic început pentru un don Juan...